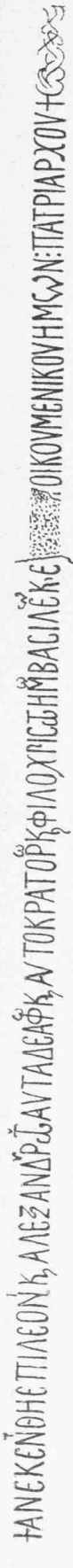

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἡ ἐπιγραφή, ἧς πανομοιότυπον ἐν μικρῷ σχήματι δημοσιεύεται ἀπέναντι, εἶνε ἐγκεχαραγμένη ἐπὶ ὑπερθύρου πύλης θαλασσίας τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης, ἅτινα ἀνεκαινίσθησαν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ καὶ ἐκ τοῦ προχείρου τῷ 904 μ. Χ. πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν Σαρακηνῶν, ὡς ἐν πλάτει ἱστορεῖ ὁ Καμηνιάτης. Ἐξεδόθη δ' ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, καθ' ὅσον γινώσκομεν, δὶς μέχρι τοῦδε· πρῶτον τῷ 1881 ὑπὸ Μιχαὴλ Χατζῆ Ἰωάννου ἐν τῇ «Ἀστυγραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης» καὶ δεύτερον ὑπὸ Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου ἐν τῇ Philologische Wochenschrift 1883 σ. 344—345. Ἀλλ' ἀμφότεραι αἱ ἀνωτέρω ἐκδόσεις περιέχουσιν ἁμαρτήματά τινα, καθιστῶντα εὔλογον τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀναδημοσίευσιν· καθ' ὅσον οἱ μὲν πρότερον ἐκδόντες ἀναγινώσκουσιν:

1. Στίχος *Ἀνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ αὐταδέλφου καὶ αὐτοκράτορος καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως καὶ ἐ(πὶ Νικολάου τοῦ) οἰκουμενικοῦ ἡμῶν πατριάρχου.*

2. Στίχος *Ἀνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος βασιλικοῦ πρωτοσπαθαρίου καὶ στρατηγοῦ Θεσσαλονίκης τοῦ Χιτζιλάκη καὶ ἐπὶ Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ ἐντοπίου.*

Ἐνῷ ὀρθῶς ἀναγινωσκομένη ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει οὕτω:

1. Στίχος *Ἀνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν αὐταδέλφων καὶ αὐτοκρατόρων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων καὶ ἐ(πὶ Νικολάου τοῦ) οἰκουμενικοῦ ἡμῶν πατριάρχου.*

2. Στίχος *Ἀνεκαινίσθη ἐπὶ Λέοντος βασιλικοῦ πρωτοσπαθαρίου καὶ στρατηγοῦ Θεσσαλονίκης τοῦ Χιτζιλάκη καὶ ἐπὶ Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ ἐντοπίου.*

Ἀπορίας ἄξιον ὅτι οἱ πρότερον ἐκδόντες δὲν παρετήρησαν ὅτι ἡ ἐπιγραφή, ὡς οὗτοι ἀναγινώσκουσιν, εἶνε κενὴ ἐννοίας σαφοῦς καὶ ἀδιάστου. Ἄλλως ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀποθραυσθέντος ὀνόματος τοῦ πατριάρχου, τὸν ὁρισμὸν τοῦ χρόνου καὶ ἄλλα σχετικὰ τῇ ἐπιγραφῇ ὀρθῶς ἐπραγματεύθη ὁ Μιχαὴλ Χατζῆ Ἰωάννου ἐν τῇ αὐτοῦ «Ἀστυγραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης» ὅπου καὶ παραπέμπομεν τὸν περίεργον νὰ γνωρίσῃ ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ τὴν ἐπιγραφήν.

Ἀλλ' ὅ,τι πρὸ πάντων ἐπέβαλέ μοι τὴν δημοσίευσιν ταύτης τῆς ἐπανορθώσεως εἶνε ὅτι ἐκ τῆς ὀρθῆς ταύτης ἀναγνώσεως γεννᾶται ζήτημα ἱστορικόν, ὅπερ ἤθελον, χάριν τῆς διασαφηνίσεως τῆς πατρίου ἡμῶν ἱστορίας, νὰ ὑποβάλλω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν εἰδικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα θέματα ἀσχολουμένων· διότι ἐνῷ ἐν τῇ ἱστορίᾳ οὐδὲν λέγεται περὶ συμβασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ καὶ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Ἀλεξάνδρου, ἡ ἡμετέρα ἐπιγραφὴ μνημονεύει αὐτῶν ὡς *αὐταδέλφων καὶ αὐτοκρατόρων καὶ .... βασιλέων.*

Τί συμβαίνει; Δέον νὰ δοθῇ τῇ ἐπιγραφῇ ἄλλη τις ἐξήγησις, ἢ ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μετὰ τόσους αἰῶνας ἔρχεται νῦν τὸ πρῶτον νὰ διδάξῃ ἡμᾶς γεγονός, ὅπερ — τίς οἶδε διὰ τίνας λόγους — παρεσιώπησαν οἱ ἱστορικοὶ τῶν χρόνων ἐκείνων;

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ πύλη, ἧς τὸ ὑπέρθυρον ἀπετέλει τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν μάρμαρον, ἀνεκαινίσθη καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐχαράχθη ἐπὶ Λέοντος τοῦ Χιτζιλάκη, ὅστις ὡς ἔκτακτος ἀπεσταλμένος ἐκ τῆς βασιλευούσης πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἡμετέρας πόλεως κατὰ τοῦ ἐκ τῶν Σαρακηνῶν κινδύνου, τῷ 904 μ. Χ. καὶ ὡς πρωτοσπαθάριος οὔτε νὰ ἀγνοῇ ἦτο δυνατὸν οὔτε ἀδιαφόρως ν' ἀναγράψῃ ἐν τόσῳ περιβλέπτῳ θέσει τὰ κατὰ τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ν. Ι. Κεχαγιας